

УДК: 316.354

DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-18-3-15-28>

Амосов Олег Юрійович,

доктор економічних наук, професор, зав. кафедри економічної теорії та фінансів, Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, 61000, м. Харків, Московський проспект, 75, тел.: +38 (050) 237 97 25, email: amosovoleg@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8718-6343

Амосов Олег Юрьевич,

доктор экономических наук, профессор, зав. кафедры экономической теории и финансов, Харьковский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, 61000, г. Харьков, Московский проспект, 75, тел.: +38 (050) 237 97 25, e-mail: amosovoleg@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8718-6343

Amosov Oleg Yuriyovich,

Doctor of Economics, Professor, Head of Economic Theory and Finances Department, Kharkiv Regional Institute of Public Administration National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine, 61075, Kharkiv, Moskovsky ave. 75, tel.: +38 (050) 237 9725, e-mail: amosovoleg@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8718-6343

Гавкалова Наталія Леонідівна,

доктор економічних наук, професор, зав. кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9а, тел.: +38(050) 622 61 48, e-mail: ngaol@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1208-9607

Гавкалова Наталья Леонидовна,

доктор экономических наук, профессор, зав. кафедры Государственного управления, публичного администрирования и региональной экономики, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця, 61166, г. Харьков, просп. Науки, 9а, тел.: +38 (050) 622 61 48, e-mail: ngaol@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1208-9607

Gavkalova Nataliia Leonidivna,

Doctor of Economics, Professor, Head of Public Administration and Regional Economy Department, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, 61166, Kharkiv, Nauky ave. 9-a, tel.: +38 (050) 622 61 48, e-mail: ngavl@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1208-9607

АРХЕТИПИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Анотація. Економічний і соціальний розвиток нерозривно пов'язаний з певною територією. Цей комплексний розвиток можливий тільки при цілеспрямованому розвитку всіх елементів з урахуванням впливу архетипів даної території. Територіальні складові кожної країни є її адміністративно-територіальними одиницями. Питання реформування адміністративно-територіальної системи пов'язані з актуальними проблемами децентралізації, а також з тим, що дослідження архетипів в об'єднаних територіальних громадах практично відсутні, що зумовлює актуальність та своєчасність заявленої проблематики.

Сучасні тенденції в контексті децентралізації місцевих органів влади полягають у: прийнятті ефективного стратегічного документа, що визначає цілі, тенденції, інструменти та механізми децентралізації в усіх системах суспільно-політичних і соціально-економічних відносин; формуванні системи вертикальної і горизонтальної координації дій органів місцевого самоврядування та територіальних інституцій з метою розширення їх співробітництва у вирішенні задач територіального розвитку; створенні діючої правової бази, яка усуває всі спірні питання у контексті співробітництва органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад, бізнес-структур та інститутів громадянського суспільства в процесі соціально-економічного розвитку регіонів. Одним із факторів, що впливають на децентралізацію, є національний архетип. Його урахування як на етапі формування, так і на етапі розвитку об'єднаних територіальних громад допоможе прийняти зміни і здійснити ефективне управління громадами, їх бюджетами, землею.

Однією з основних характеристик новостворених територіальних громад є їх життєздатність. Під сталою громадою ми розуміємо усвідомлено сформоване, економічно, соціально та політично активне співтовариство людей, яке є максимально самодостатнім у своєму існуванні та розвитку з точки зору забезпечення фінансовими та економічними ресурсами з урахуванням впливу громадських архетипів. Проведені дослідження щодо функціонування та розвитку територіальних громад показали, що одна з головних причин несталої соціально-економічної ситуації в суспільстві є невідповідність громад вимогам щодо їх існування: кількість членів гро-

мади має бути не менше можливого рівня для забезпечення фінансової автономії, організаційної та правової незалежності, державної підтримки та безпеки, системної цілісності.

Способами забезпечення життєдіяльності об'єднаних територіальних громад, поліпшення соціально-економічної ситуації та створення умов для їх розвитку є проведення адміністративно-територіальної реформи, яка забезпечить вирішення правових, економічних і організаційних проблем з урахуванням впливів суспільних архетипів.

Ключові слова: архетипи, об'єднані територіальні громади, адміністративно-територіальна реформа.

АРХЕТИПЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ СООБЩЕСТВ

Аннотация. Экономическое и социальное развитие неразрывно связано с определенной территорией, характеристики которой во многом зависят от ее ориентации и динамики. Его комплексное развитие возможно только при целенаправленном развитии всех элементов с учетом архетипов, присущих данной территории. Территориальные и управленческие составляющие каждой страны являются ее административно-территориальными единицами. Вопросы реформирования административно-территориальной системы связаны с актуальными проблемами децентрализации, а исследование роли архетипов в новых объединениях практически отсутствует в отечественных разработках, поэтому заявленная проблематика является актуальной и своевременной.

Современными тенденциями в контексте децентрализации потенциала местных органов власти являются: принятие эффективного стратегического документа, определяющего общие цели, тенденции, инструменты и механизмы децентрализации во всех системах общественно-политических и социально-экономических отношений; формирование системы вертикальной и горизонтальной координации действий органов местного самоуправления и территориальных сообществ с целью расширения их сотрудничества в решении задач территориального развития; создание эффективной правовой базы, которая устраняет все спорные вопросы в контексте сотрудничества органов местного самоуправления, территориальных сообществ, бизнес-структур и институтов гражданского общества в процессе социально-экономического развития регионов. Одним из факторов, влияющих на децентрализацию, является общественный архетип. Его учет позволяет как на этапе формирования, так и на этапе развития объединенных территориальных сообществ принимать изменения и осуществлять эффективное управление сообществами, их бюджетами, землей.

Одной из основных характеристик новосозданных территориальных сообществ является их жизнеспособность. Под устойчивым сообществом мы понимаем сознательно сформированное, экономически, социально и политически активное человеческое сообщество, максимально самодостаточное

в своем существовании и развитии с точки зрения предоставления финансовых и экономических ресурсов с учетом влияния общественных архетипов. Проведенные исследования по функционированию и развитию территориальных сообществ показали, что одной из основных причин нестабильной социально-экономической ситуации в малых сообществах является несоответствие их требованиям жизнеспособности территориальных сообществ: количество членов сообщества должно быть не менее возможного уровня для обеспечения финансовой автономии, организационной и правовой независимости, государственной поддержки и безопасности, системной целостности.

Способами обеспечения устойчивости объединенных территориальных сообществ, улучшения социально-экономической ситуации и создания условий для их динамичного развития является осуществление административно-территориальной реформы, которая призвана решить правовые, экономические и организационные проблемы с учетом влияния на сообщества общественных архетипов.

Ключевые слова: архетипы, объединенные территориальные сообщества, административно-территориальная реформа.

ARCHETYPES IN THE ACTIVITIES OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

Annotation. Economic and social development is inextricably linked with a certain territory, the characteristics of which largely depend on its orientation and dynamics. Its complex development is possible only with the purposeful development of all the elements. The territorial and managerial components of each country are its administrative and territorial units that form its administrative-territorial subdivisions when accounting for archetypes inherent in a given territory. The issues of administrative-territorial system reforming connect with the decentralization, so problems of united territorial communities in Ukraine remain relevant. The points of reforming the administrative-territorial system are related to the actual problems of decentralization, and the study of the role of archetypes in new associations is practically absent in domestic developments, therefore the stated perspective is relevant and timely.

The most current trends in the context of the decentralization of the capacity of regional governments and local authorities are the following: adoption of an effective strategic document that defines the overall objectives, trends, tools and decentralization mechanisms in all systems of public-political and socio-economic relations; a widespread use of scientific approach to the development of regional development programs, with a focus on return on investment and/or real social and economic benefits; formation of a system of vertical and horizontal to coordinate efforts of local governments and territorial communities in order to enhance their cooperation in addressing the challenges of territorial development; a creation of an effective legal framework, which removes all the sensitive issues in the context of cooperation of local governments, territorial communities,

business structures and civil society institutions in the process of socio-economic development of regions. One of the factors affecting decentralization is the social archetype. Its accounting allows both at the stage of formation and at the stage of development of the united territorial communities, to accept changes and implement effective management of communities, their budgets, and land.

One of the main characteristics of the territorial communities is its viability. By sustainable community we mean a consciously formed, economically, socially and politically active human community, as self-sufficient as possible in its existence and development in terms of providing financial and economic resources when taking into account the influence of public archetypes. The conducted research on functioning and development of territorial communities has proved that one of the main reasons for the adverse socio-economic situation in small communities, is the lack of compliance of communities with the requirements of viability of territorial communities: the number of community members that should be not less than the minimum possible level, financial autonomy, organizational and legal independence, state support and security, systemic integrity.

Ways to ensure the sustainability of the main territorial communities, improve the socio-economic situation and create conditions for their dynamic development is to carry out administrative-territorial reform, which is designed to solve legal, economic and organizational problems, taking into account the impact on communities of public archetypes.

Keywords: archetypes, united territorial communities administrative-territorial reform.

Постановка проблеми. Розвиток громадянського суспільства в Україні можливий за умови урахування впливу суспільних архетипів на процеси децентралізації влади, які перебувають у суперечності з рецидивом авторитаризму (авторитарне суспільство) та відтворенням “старого” адміністративно-територіального устрою і корупції у владних структурах.

Подальший розвиток України можливий, з урахуванням виокремлених проблем, за умови високого рівня довіри в суспільстві до публічних органів влади, що також передбачає урахування архетипної суспіль-

ної парадигми. Одним із головних аспектів функціонування держави та органів публічного управління є довіра з боку населення до дії інститутів як на найвищому рівні, так і на місцевому, проте існуючі управлінські механізми не завжди забезпечують необхідний рівень довіри до влади з боку громадськості.

Основу феномену довіри складають зацікавленість сторін у пошуку шляхів вирішення проблем. Роль довіри при формуванні механізмів реалізації публічної влади є суттєвою та передбачає існування суспільних архетипів, оскільки довіра розглядається як суспільний чи груповий

настрій, соціальна ситуація й соціальна проблема, і виконує функції: впорядкування, редукції, організації, оптимізації відносин і діяльності, репродукування, упорядкування й урівноважування соціального і культурного різноманіття, конструювання вертикальних суспільних відносин.

В українському суспільстві довіру пов'язують зі створенням нових одиниць — об'єднаних територіальних громад, кількість яких на кінець 2018 р. склала близько 806. Об'єднана територіальна громада — це добровільне волевиявлення жителів кількох сіл про об'єднання їхніх органів самоврядування, передбачене абз. 2 ст. 1 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [1], утворене відповідно до Закону України “Про добровільне об'єднання територіальних громад” [2]. Створення ОТГ є яскравим прикладом результатів децентралізації, що відбувається в Україні. ОТГ, безперечно, є різними за кількістю осіб та за якістю їх діяльності, що виражається показниками соціально-економічної ефективності, наприклад, рівнем управління об'єднаними місцевими бюджетами. Якщо повернутися до довіри, то рівень довіри залежить від низки впливових факторів, серед яких виокремлюються архетипні та економічні. Якщо природа економічних факторів загальновідома: що вище фінансові показники функціонування ОТГ, то більше рівень довіри громадян до владних структур, то архетипи є новаційним поняттям у сучасній вітчизняній науці, що робить дане дослідження актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на те, що проблема розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) є досить новою, багато науковців, серед яких С. Батажок, С. Біла, Н. Камінська, Г. Монастирський та інші [3–7], досліджують зазначені проблеми, питання розвитку ОТГ з урахуванням впливу архетипів, науковий базис яких в українській науці було створено школою науковців на чолі з Е. Афоніним [8], та у складі якої перебувають автори даної статті [9]. Серед вітчизняної наукової спільноти це питання є майже невивченим.

Формулювання мети статті — обґрунтування науково-теоретичних засад розвитку об'єднаних територіальних громад з урахуванням впливу архетипів.

Виклад основного матеріалу. В основі будь-якої економічної системи лежить архетипне підґрунтя. Суть полягає в тому, що відносини власності формуються на основі суспільного підсвідомого сприйняття об'єкта, як такого, що є об'єктом володіння, розпорядження, використання, управління окремою особою. Без цього — лише орієнтація на свідому фіксацію певних правил і норм не спрацьовує. На нашу думку, саме використання в правоохоронній практиці суду присяжних у США є підтвердженням такої думки.

Підґрунтя народовладдя у підсвідомості, в результаті трансформації у сферу свідомого, може перетворюватися у консенсусну демократію.

У книзі Ф. Фукуями “Державне будівництво: врядування і світовий порядок у 21-му столітті” зазначається, що сила молоді держави за-

лежить як від бажання владних еліт будувати і зміцнювати державність, так і від їхньої здатності налагодити ефективне управління та отримати визнання суспільства [10].

А. Колодій у своїй праці [11] зазначає, що Президент США А. Лінкольн говорив про демократію як “government of the people; by the people; for the people”, він поєднував обидва значення слова “government” [12], і переклад його знаменитої фрази українською міг би звучати так: “уряд, створений народом, що здійснює урядування словами народу і для народу”. Прикладами можуть бути словосполучення “e-government” (електронне врядування), “school of government” (школа врядування), коли під цим словом розуміють не орган, який урядує, а сам процес урядування. Тому термін “governance”, що увійшов у широкий вжиток на Заході у 80-х роках ХХ ст., вимагає наповнення його новим змістом, таким, якого не відображає слово “government”, навіть коли ним позначають процес здійснення урядом політичної влади та проведення ним публічної політики [11].

Публічна політика, своєю чергою, пов’язана з видами демократії: конституційна, консервативна, анархістська, поліархічна, консенсусна, конвексійна. “Виключення” або блокування архетипного імперативу у суспільному житті зводить нанівець демократію як народовладдя. Демократія втрачає сенс як необхідне поєднання зусиль людей для вирішення проблем спільного існування.

Із політекономії відомо, що економічні відносини формуються на рівні суспільства. Зниження рівня

формування економічних відносин до шаблів міжособистісних відносин призводить до того, що вони стають замість суспільних взаємозв’язків конвексійного або консорціального типу.

Таким чином, ми підходимо до важливої проблеми, а саме, відчуження людини від влади, території проживання та своєї спільноти. Людина – істота прайдова. Залишившись поза прайдом (спільнотою), вона починає відчувати себе незахищеною. Вона залишається наодинці зі своїми потребами. Населення певної території, у якого багато незадоволених потреб, не може бути щасливим. Тобто виникає відчуження суспільства від щастя.

На перший погляд здається, що процеси децентралізації та розвиток самоврядування не мають до цього ніякого відношення. Однак саме вони спростовують відчуження.

Людина проживає на певній території, в конкретному просторі. Економічний і соціальний розвиток ресурсно та просторово невід’ємно пов’язаний з певною територією, від характеристик та особливостей якої великою мірою залежить його спрямованість та динаміка.

Відповідно до архетипіки організації, її комплексний розвиток можливий лише за умови цілеспрямованого розвитку всіх її елементів, що є повноцінними носіями системних властивостей. Територіально-управлінськими компонентами будь-якої країни є її адміністративно-територіальні одиниці, що формують адміністративно-територіальний устрій. Питання реформування адміністративно-територіального устрою до-

сліджуються вітчизняними науковцями, однак проблеми формування об'єднаних територіальних громад в Україні залишаються актуальними, в тому числі у зв'язку з тим, що не враховані територіальні особливості архетипів.

У ряді країн, до яких входить і Україна, в трансформаційний період постала проблема становлення інституційно окреслених життєздатних адміністративно-територіальних одиниць, які б відповідали критеріям нормативно-правової визначеності, організаційної завершеності та фінансово-економічної достатності, наближення та усунення відчуження людей від потреб. Регіоналізація, територіальна децентралізація влади та поділ повноважень між різними владними рівнями були та залишаються предметом дискусій.

Одним із шляхів забезпечення життєздатності базових територіальних громад, покращення соціально-економічної ситуації та створення передумов для динамізації розвитку муніципальних утворень є проведення адміністративно-територіальної реформи, яка покликана вирішити проблему формування правових, економічних і організаційних умов для ефективної реалізації функцій місцевого самоврядування [7].

Питання реформування систем адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування на основі архетипів нерозривно пов'язані. Ефективність вирішення одного неодмінно позначиться на ефективності вирішення іншого. Як свідчить досвід європейських держав, реформування систем адміністративно-територіального устрою

та місцевого самоврядування не може бути розведене в часі.

Проведення реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою України на засадах зміцнення місцевого самоврядування, поглиблення децентралізації влади, використання ліберально-демократичної моделі взаємодії у відносинах центральної та місцевої влади є обов'язковим та необхідним для забезпечення розвитку країни. Однак таке реформування не може бути формальним, необґрунтованим, невиваженим, маскуючи недоречності та архаїзми існуючої моделі територіального управління. Для його реалізації потрібна спільна узгоджена політична воля вищого керівництва країни з урахуванням архетипів та суспільних інтересів територіальних утворень різного ієрархічного рівня, подолання відчуження людини від умов проживання.

Г. Монастирський вважає [6], що нова територіальна модель місцевого економічного розвитку має відповідати таким вимогам: забезпечення оптимізації території надання муніципальних послуг з урахуванням з'єднання послуг, потреб, задоволення їх, тобто не лише соціальної, а й мінімальної економічної доцільності; врахування чинника не суб'єкта, а результату надання послуги; розуміння того, що територіальне об'єднання є необхідним, однак не єдиним чинником зміцнення територій; чіткість розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування; наближення влади до народу; поглиблення децентралізації на принципі субсидіарності з одночасним формуванням системи

державного моніторингу діяльності місцевого самоврядування в рамках правового поля держави; врахування досвіду адміністративно-територіальних реформ зарубіжних, насамперед постсоціалістичних країн; необхідність формування державної муніципальної політики та практичної реалізації державної регіональної політики; врахування системи критеріїв інтеграції різних населених пунктів в єдину територіальну громаду; забезпечення становлення повноцінного місцевого самоврядування на вторинному рівні на основі поєднання повноважень, механізму їх реалізації та відповідальності; реалізація механізму функціональної інтеграції територіальних громад; проведення адміністративно-територіальної реформи на основі державно-вольового рішення; комплексний підхід до реформування моделі управління розвитком територій. Врахування їх дозволить створити об'єктивні умови модернізації управління місцевим економічним розвитком.

Євроінтеграція — це прийняття сучасних моделей урядування. Сучасна Європа — це Європа:

- насамперед самоврядних територій;
- публічного управління, побудованого на принципах децентралізації;
- регульованих регіональних ринків.

Колишня модель державного устрою в Україні була побудована, навпаки, на принципах централізації. Зараз ми часто стикаємося з її рудиментами та рецидивами. До таких залишків слід віднести територіально-адміністративний поділ; особливо “на місцях”. Такий поділ безнадійно

застарів і гальмує євроінтеграційні процеси. Рецидиви пов'язані, звичайно, із симбіозом олігархів, бюджетників, кримінального прекаріату на базі корупційного консенсусу.

Ми вбачаємо в децентралізації та розвитку нових форм самоорганізації людей взаємонаближення та взаємопроникнення європейського способу організації життєдіяльності суспільства зі збереженням суспільних архетипів. У контексті побудови нової моделі представимо деякі міркування щодо необхідності та доцільності функціонування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) та районних державних адміністрацій (РДА). Для обґрунтування нашого бачення були проведені дослідження, вивчення та узагальнення надбаного досвіду на теренах України. Результати дослідження дозволили визначити кілька проблем, наслідки нерозв'язання яких будуть періодично гальмувати нам поступ на шляху реформ, а саме:

а) державний бюджет України несе важкий тягар, пов'язаний зі здійсненням реформ. Уся справа в тому, що децентралізація поки що витратна або, в усякому разі, низькоефективна. За нашими прогнозами ОТГ зможуть вийти на реальну фінансову “спроможність” через 3–4 роки, а на сьогодні їх функціонування забезпечується принципом субсидіарності;

б) низький рівень оплати праці працівників органів публічного управління. Таким чином, ОТГ буде супроводжуватись кадровим дефіцитом. Одним із шляхів економії на управлінні ОТГ мають стати нормативи кількості персоналу для окремих підрозділів. А окремі функції, наприклад організаційно-кадрова

робота, повинні бути перекладені на умовах контракту (аутсорсингу, який є дієвим інструментом публічного управління) на аналогічні служби, створені для кількох ОТГ. Мінімальний річний бюджет ОТГ має забезпечити життєдіяльність її і за нашими розрахунками він повинен бути на рівні не менш як 30–40 млн грн.

Безумовно як пропозиція в ситуації, що склалася: районні адміністрації мають залишитись, однак трансформуватись в публічні установи (наприклад, префекту). Вони повинні забезпечувати вирішення загальних проблем 4–6 ОТГ (не менше, більше – можливо). Тобто, на нашу думку, райони мають об'єднувати 4–6 ОТГ. Спроможним може бути район, в якому проживає, як мінімум, 20 тис. осіб усього населення.

До складу районних державних адміністрацій (префектур) може входити:

- загальний відділ;
- юридичний відділ;
- відділ ведення державного реєстру виборців;
- центри надання адміністративних послуг (ЦНАП);
- організації життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій;
- департамент культури та ін.

До критеріїв створення ОТГ також слід віднести:

- кількість зайнятих на території ОТГ;
- право за виконавчими органами приєднувати малочисельні ОТГ;
- забезпечення відтворення населення та природних ресурсів на території;
- забезпечення соціальної сфери;

- управлінські: можливість планувати розвиток;

- можливість фінансового забезпечення;

- проектоспроможність (спроможність реалізувати місцеві проекти);

- кількість зайнятого населення безпосередньо на території ОТГ;

- для нормального функціонування ОТГ необхідно не менш як 1000 осіб (тих, хто має постійний дохід);

- спроможність забезпечувати діяльність спеціальних об'єктів;

- кількість населення оптимальна для ОТГ від 5000 до 10000–12000 осіб;

- самодостатність;

- забезпечення умов безпечної життєдіяльності.

ОТГ створюється для підтримки умов гідного життя, тобто вони повинні забезпечувати:

- умови охорони здоров'я населення, відпочинку;

- умови догляду дітей і виховання;
- навчання дітей.

Мінімальна структура виконавчих органів управління ОТГ може бути представлена у вигляді:

- голова;

- 2–3 заступники;

- секретар;

- фінансове управління;

- відділ комунальної власності;

- сектор з юридичних питань;

- відділ житлово-комунального господарства;

- відділ економічного розвитку та інвестицій;

- відділ архітектури, будівництва.

ОТГ не може стати джерелом корупції або забезпечення для людей, нездатних займатися корисною працею. Наприклад, за результатами до-

сліджень, середній по Україні річний фонд заробітної плати працівників управління ОТГ має бути не меншим ніж 1,5–2 млн грн.

Таким чином, РДА слід перетворити в префектури, або орган, який би гарантував дотримання норм конституції (РДА — представники гарант-а конституції та забезпечення прав людини) на місцях. РДА необхідно передати нові функції, що виникають унаслідок реформування, наприклад, функції координації та регулювання (координація здійснення реформ на місцях) і, можливо, частково, стратегічного планування.

Але існування ОТГ та РДА може ввійти у суперечність з існуючим адміністративно-територіальним поділом України. До цього треба бути готовими та здійснювати відповідні зміни й пам'ятати, що деякі проблеми ОТГ не можуть бути вирішені без РДА, а саме упорядкування земельних відносин: земля має бути в загальнодержавній власності і передаватись в оренду; проблеми рейдерства та рекету і т. ін.

Щодо визначення архетипів у контексті формування ОТГ слід зазначити, що формування сучасних громад відбувається через призму публічної влади. У праці [13] зазначено, що публічна влада — це можливість особи, соціальної групи, інституту, організації провадити свою волю через певні засоби. Природу публічної влади нерідко визначають і через категорію волі, тобто через дію суб'єктів, носіїв політичної волі, що прагнуть оволодіти реальністю, підпорядкувати собі об'єктивне буття, активно формувати життєдіяльність суспільства.

Важливу роль відіграє публічний лідер — авторитетний член суспільства, особливий вплив якого дає йому змогу відігравати істотну роль у соціальних процесах. Публічний лідер — це особа, яка здатна впливати на інших з метою інтеграції спільної діяльності, спрямованої на задоволення інтересів спільноти, що орієнтується на архетипи [13]. Вважаємо, що голова ОТГ може впливати на ефективність діяльності громади засобом інструментів публічного лідерства, завдяки чому відбувається усвідомлення суспільних архетипів, здатних забезпечити розуміння суспільних процесів, що впливають на розвиток ОТГ. Розуміння та усвідомлення створюють умови для активності громади в реалізації всіх ініціатив для забезпечення її життєдіяльності. Все це відбувається в межах децентралізації, яку ілюструють адміністративно-територіальні реформи. Успішність останніх визначається у тому числі ефективністю ОТГ, які мають очолюватися публічними лідерами, здатними враховувати у своїй діяльності суспільні архетипи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Загалом забезпечення ефективності адміністративно-територіальної реформи як одного з напрямів децентралізації в суспільстві, можливо засобом створення передумов для ефективного функціонування ОТГ на чолі з публічними лідерами — носіями та розповсюдниками суспільних архетипів і РДА. Подальші дослідження будуть торкатися особистості публічних лідерів в ОТГ та архетипної складової прийняття оптимальних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

---

1. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” [Електронний ресурс] // ВВР України. — 1997. — № 24. — Ст. 170. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
2. Закон України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” [Електронний ресурс] // ВВР України. — 2015. — № 13. — Ст. 91. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
3. *Батажок С. Г.* Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування // Формування ринкових відносин в Україні. — 2016. — № 2 (177). — С. 86–91.
4. *Біла С. О.* Вплив децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. — Вип. 27. — Серія: Економіка і право. — К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. — С. 60–68.
5. *Камінська Н. В.* Місьцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навч. посіб. [Електронний ресурс]. — К. : КНТ, 2015. — 232 с. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072021785/pravo/mistseve_samovryaduvannya
6. *Монастирський Г. Л.* Ризики паралельного функціонування нової та старої моделей управління розвитком територій // Публічне управління: проблеми та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, 7 грудня 2018 р.). — Х., ТОВ “Константа”, 2018. — С. 30–34.
7. *Монастирський Г. Л., Савчук Д. М.* Модернізаційний підхід до управління економічним розвитком громад // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. — Серія: Економіка та менеджмент. — 2018. — № 15. — С. 38–46.
8. *Афонін Е. А.* Архетипні засади моделювання соціальних процесів [Електронний ресурс] / Е. А. Афонін, А. Ю. Мартинов // Публічне урядування. — 2016. — № 2. — С. 34–47. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_2_5
9. *Амосов О. Ю., Гавкалова Н. Л.* Вплив архетипів на суспільні трансформації // Публічне урядування. — К., 2018. — № 3 (13). — С. 56–74.
10. *Fukuyama F.* The State Building: Governance and World Order in the 21st Century [Text] / Francis Fukuyama. — Ithaca, N.Y.: Cornell Univ. Press, 2004. — 132 p.
11. *Колодій А.* Концепція публічного (нового) врядування в її застосуванні до демократичних і перехідних систем [Електронний ресурс] // Демократичне врядування: наук. вісн. — 2012. — Вип. 10. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_10_3
12. Gettysburg Address, delivered by President A. Lincoln // Encyclopedia of American History: The American Heritage [Text] / John Mack Faragher, gen. editor. — N.-Y. : Henry Holt and Co, 1998. — P. 355.
13. *Амосов О. Ю., Гавкалова Н. Л.* Симвіоз інституційних засад та архетипіки публічного управління // Публічне урядування. — К., 2016. — № 2 (3). — С. 15–22.

REFERENCES

---

1. Zakon Ukrainy “Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini” : vid

- 27.03.1997, № 280/97 [The Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine” from 27.03.1997, № 280/97]. (1997). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 24. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy “Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad” : vid 05.02.2015, № 157-VIII [Law of Ukraine “On Voluntary Association of Territorial Communities” from 05.02.2015, № 157-VIII]. (2015). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 13. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].
  3. *Batazhok S. H.* (2016). Dokhody mistsevykh biudzhetyv yak osnova finansovo nezalezhnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Revenues of local budgets as the basis of financial independence of local self-government bodies]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine, 2(177), 86–91 [in Ukrainian].
  4. *Bila S. O.* (2014). Vplyv detsentralizatsii na stymuliuвання ekonomichnoho zrostantia terytorialnykh hromad v Ukraini [The Impact of Decentralization on Stimulating the Economic Growth of Territorial Communities in Ukraine]. Nauk. chasop. NPU im. M. P. Drahomanova. Ser. № 18. Ekonomika i pravo – Scientific Bulletin of NPU named after M.P. Drahomanov. Series № 18. Economics and Law, 27, 60–68 [in Ukrainian].
  5. *Kaminska N. V.* (2015). Mistseve samovriaduvannia: teoretyko-istorychnyi i porivnialno-pravovyi analiz [Local Self-Governance: Theoretical-Historical and Comparative-Legal Analysis]. Kyiv: KNT. Retrieved from http://pidruchniki.com/1584072021785/pravo/mistseve_samovryaduvannya [in Ukrainian].
  6. *Monastyrskiy H. L.* (2018). Ryzkyky paralelnoho funktsionuvannia novoi ta staroi modelei upravlinnia rozvytkom terytorii [The risks of parallel functioning of the new and old models of management of the development of territories]. Publichne upravlinnia: problemy ta perspektyvy – Public Administration: Problems and Prospects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (p. 30–34). Kharkiv, TOV “Konstanta” [in Ukrainian].
  7. *Monastyrskiy H. L., Savchuk D. M.* (2018). Modernizatsiinyi pidkhid do upravlinnia ekonomichnym rozvytkom hromad [Modernization approach to management of economic development of communities]. Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku. Serii ekonomika ta menedzhment – Problems of innovation and investment development. Series Economics and Management, 15, 38–46 [in Ukrainian].
  8. *Afonin E. A., Martynov A. Yu.* (2016). Arkhetypni zasady modeliuвання sotsialnykh protsesiv [Archetypal principles of modeling of social processes]. Publichne uriaduvannia – Public administration, 2, 34–47. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_2_5 [in Ukrainian].
  9. *Amosov O. Yu., Havkalova N. L.* (2018). Vplyv arkhety piv na suspilni transformatsii [The Influence of Archetypes on Social Transformations]. Publichne uriaduvannia – Public Administration, 3(13), 56–74 [in Ukrainian].
  10. *Fukuyama F.* (2004). The State Building: Governance and World Order in the 21st Century. Ithaca: Cornell Univ. Press [in English].
  11. *Kolodii A.* (2012). Kontseptsiiia publichnoho (novoho) vriaduvannia v yii zastosuvanni do demokratychnykh

- i perekhidnykh system [Concept of Public (New) Governance in its Application to Democratic and Transitional Systems]. *Demokratychnе vriaduvannia. Naukovyi visnyk – Democratic Governance. Scientific Herald*, 10. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_10_3 [in Ukrainian].
12. *Faragher J. M.* (Eds.). (1998). Gettysburg Address, delivered by President A. Lincoln. *Encyclopedia of American History: The American Heritage*. New York: Henry Holt and Co [in English].
  13. *Amosov O. Yu., Havkalova N. L.* (2016). Symbioz instytutsiinykh zasad ta arkhetypyky publichnoho upravlinnia [Symbiosis of Institutional Foundations and Archetype of Public Administration]. *Publichne uriaduvannia – Public Administration*, 2(3), 15–22 [in Ukrainian].